

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

19. søndag i treenighetstiden 16. oktober 2022

Prekentekest: Luk 9,57-62

Lesetekst I: 1 Sam 3,1-11

Lesetekst II: 1 Kor 9,19-23

Jesus krever alt

Kallet

Gjennom tekstene denne søndagen lyder det et kall. Lesetekstene er avsluttede fortellinger om det som allerede er skjedd: Gutten Samuel hører Herrens kall i templet, og han svarer: «Tal, Herre, din tjener hører!» Paulus skildrer i epistelteksten fra 1 Kor 9 hvorledes han lever i det kallet Jesus møtte ham med på veien til Damaskus: Han har for evangeliets skyld gjort seg til tjener for alle.

Prekentekesten består av tre korte fortellinger om tre navnløse menn som møter Jesu kall. I motsetning til lesetekstene er disse kallstekstene ikke-avsluttede fortellinger, vi får ikke vite hva de tre mennene svarte på kallet. Nølte de, lot de seg skremme når Jesus gjorde kallet langt mer radikalt enn de hadde tenkt seg det? Eller overvant de betenkelighetene og våget et oppbrudd, et oppbrudd som skulle komme til å snu opp-ned på livet deres?

Underveis mot Jerusalem

«Mens de gikk der på veien», slik innledes prekentekestens. 'de' er Jesus og hans tolv disipler, og trolig også mange andre.

«Veien» er ikke en hvilken som helst vei. For med dette uttrykket knyttes de små fortellingene i prekentekestens sammen med det store avsnittet i Lukasevangeliet om Jesu reise til Jerusalem (9,51-19,27) som høytidelig innledes slik: «Da tiden kom» - det vil si tiden Gud hadde fastsatt – «og Jesus skulle tas opp til himmelen, vendte Jesus ansiktet mot Jerusalem, det var dit han ville dra.» Fra nå av er det helt tydelig at Jesu vei er veien mot lidelse og død. I rammen av denne store reiseberetningen blir Jesu kall til tre potensielle disipler om å følge ham et kall til å være en del av et veifarende fellesskap som følger Jesus på hans siste vandring mot Jerusalem for å fullføre sitt frelsesverk.

Begeistringens mann

Den første disippelkandidaten i prekentekestens er en begeistringens og entusiasmens mann, ifølge parallelstedet hos Matteus (8,19) er han en skriftlærd. Han tar selv initiativet til etterfølgelsen. Dette er i overensstemmelse med vanlig praksis i forholdet mellom en rabbi

og hans elever på Jesu tid: Den som ønsket å slutte seg til en rabbi for å bli hans elev, måtte selv så å si søke om opptak. Men Jesus var her en annerledes rabbi. Det er *han* som tar initiativet, det er *han* som kaller og suverent velger ut sine disipler. «Han kalte til seg dem han ville» heter det i Mark 3,13 i fortellingen om hvordan Jesus kaller de tolv, jf. Luk 10,1: Jesus «utpekte» syttito personer. I Johannesevangeliet formulerer Jesus dette en gang slik i et ord til disiplene sine: «Dere har ikke utvalgt meg, men jeg har utvalgt dere» (Joh 15,16).

Den første disippelkandidaten bruker store ord: Han vil følge Jesus hvor han enn går, koste hva det koste vil! Men Jesus demper hans entusiasme og møter ham med en advarsel: Tenk deg om, er du virkelig klar over hva du gir deg ut på om du blir min disippel? Jeg, Menneskesønnen, er en hjemløs – jeg har ikke noe å hvile hodet mitt på, til forskjell fra dyrene, revene i skogen som har hi, fuglene i luften som har rede. Jeg må lide og gi avkall på mye, og en lærling får det som sin mester – dette minnet Jesus sine apostler om da han sendte dem ut (Matt 10,25). En Jesu disippel må beregne omkostningene og forpliktelsene ved å være i hans følge.

Etterfølgelse på egne premisser

Den andre potensielle disippel er en mann Jesus møter på veien og direkte der og da kaller til etterfølgelse: «Følg meg!» Mannen har kanskje følt seg smigret over å bli oppfordret av kjendis-rabbien fra Nasaret til å følge ham. Men Jesus-etterfølgelsen måtte, mente han, skje på hans egne premisser, ikke på Jesu betingelser for disippelforholdet, her måtte ting skje i riktig rekkefølge. Han måtte *først*, før han kunne begi seg i Jesu følge, gå hjem og begrave sin far. Han ber Jesus om lov til dette, sikkert i forvissning om at dét kunne Jesus ikke ha noe imot, det var jo en hellig plikt for en sønn som mistet sin far, å ansvarsfullt sørge for at han ble gravlagt (jf. 1 Mos 25,9). For rabbinerne går plikten til å begrave slektninger foran endog plikten til å fremsi den jødiske trosbekjennelsen og plikten til å studere loven.

Det er ikke lett å avgjøre hvor lenge denne utsettelsen av Jesus-etterfølgelsen ville bli. Hvis mannens far er død, er det tale om bare noen timers utsettelse, for jødene begravde sine døde, slik det er vanlig i Midtøsten den dag i dag, samme dagen døden inntrådte. Men hvis mannens far *ikke* var død, har han hatt et ønske om å ville leve sammen med sin far så lenge denne var i live, begrave ham når han var død og deretter bryte opp hjemmefra for å følge Jesus. Han ber da om en utsettelse på ubestemt tid, de dager, uker, måneder eller år faren ennå måtte ha igjen å leve. Et argument for denne forståelsen er at uttrykket «La meg først få begrave min far» på Jesu tid skal ha vært en alminnelig talemåte som refererte til den plikt en sønn hadde til å bli hjemme og ha omsorg for foreldrene sine til de dør.

Jesu avvisende svar på mannens anmodning om en etterfølgelsesutsettelse, kort eller lang, er sjokkerende: «La de døde begrave sine døde». Hvordan disse Jesu ord nå enn konkret skal forstås – de kan forstås på ulike måter – det sjokkerende og ekstremt provoserende er at Jesus her gir en disippelkandidat pålegg om å forsømme en i jødedommen hellig, ukrenkelig plikt. Fortolkere har ment, og trolig med rette, at det ikke finnes noe annet Jesusord som går så direkte på tvers av jødisk lovtolkning og praksis som dette. Denne episoden viser hvor radikal Jesus er i kravet om etterfølgelsens nå. Det er ikke noe som skal eller må gjøres 'først' av den som vil være en Jesu disippel, ikke noe som kommer før etterfølgelsen. Jesu kall til etterfølgelse kan ikke utsettes til engang i fremtiden. Det er nå eller aldri når Jesus kaller

«Men la meg først»

Den tredje disippelkandidaten i teksten er mannen (i parallelteksten i Matt 8,21 omtalt som «en av disiplene») som tilbyr seg, som den første kandidaten, på egen tilskyndelse å følge Jesus. «Jeg vil følge deg, Herre». Men han har, som den andre disippelkandidaten, en la-meg-først-anmodning til Jesus: «Men la meg først få si farvel til dem der hjemme.»

Et bakteppe for denne anmodningen er fortellingen om profeten Elia som kaller Elisja til

profetdisippel mens denne holder på med å pløye på åkeren sin. Elisja ber da Elia om først å få ta avskjed med sine foreldre: «La meg først få kysse min far og min mor til avskjed, så skal jeg følge deg.» Elia ga ham lov til det (1 Kong 19,19-21). Jesus gir ikke den tredje disippelkandidaten lov til det samme, og svarer med et nytt (jf. v. 60) ordspråkaktig ord, denne gang fra jordbrukets verden: «Ingen som har lagt hånden på plogen og så ser seg tilbake, er skikket for Guds rike.» Snur man seg under pløyingen og ser seg tilbake, kan plogen lett skjære ut og velte. Å styre en plog krever et maksimum av konsentrasjon og fremblikk. Å være en Jesu etterfølger innebærer et nytt liv der en skal se fremover, ikke bakover.

Fellestrekk for den andre og tredje fortellingen i prekenteksten er: rett prioritering. Jesus-etterfølgelse og Guds rikes sak må aldri bli nr. to, må alltid ha førsteplassen. Alt annet har vikeplikt, hvor viktig og riktig det enn kan være. «Søk først Guds rike og hans rettferdighet.»

Til prekenen

I denne søndagens tekst møter vi en 'kravstor' Jesus, en Jesus som av dem som skal være hans disipler, «krever alt» som det treffende heter i overskriften på avsnittet Luk 9,57-62 i Bibel 2011. Teksten er enormt utfordrende, for predikant som for tilhørere, vi strever med å ta inn over oss hvor radikale vilkårene og omkostningene som Jesus knytter til det å være hans disippel, er. Predikantens bønn for forkynnelsen denne søndagen må være at det lykkes å formidle radikaliteten i Jesu ord om disippelforholdet til ham, å gi et ærlig og usminket innblikk i hva det innebærer i Norge i 2022 å bli og være Jesu disipler som blant alt viktig lar det å følge Jesus være det viktigste.

Gunnar Johnstad

førsteamanuensis emeritus
gunjohn@online.no